

Martin Haug & Finn Schwarz

Ansvar for arbejdsskader – det fysiske og psykiske arbejds miljø

*Under medvirken af:
Emilie Therese Sylow
Maria Schmiegelow
Signe Rydahl Werming*

||||KARNOV
GROUP

Martin Haug & Finn Schwarz

Ansvar for arbejdsskader – det fysiske og psykiske arbejdsmiljø

3. udgave/1. oplag

© Karnov Group Denmark A/S, København 2021

ISBN 978-87-619-4264-7

Omslag: Birger Gregers

Sats: Integra, Indien

Tryk: Drukarnia WDS Sandomierz, Polen

Denne bog er beskyttet i medfør af gældende dansk lov om ophavsret.

Kopiering må kun ske i overensstemmelse med loven. Det betyder f.eks., at

kopiering til undervisningsbrug kun må ske efter aftale med Copydan Tekst og Node.

Alle rettigheder forbeholdes.

Indholdsfortegnelse

1. Forord	13
2. Introduktion	15
2.1 Emneafgrænsning	15
2.2 Overblik over arbejdsskadeområdet	16
2.2.1 Det lovpligtige sikringssystem	16
2.2.2 Det almindelige erstatningsretlige ansvar	18
2.3 Overblik over bogen	20
3. Arbejdsgiverens erstatningsansvar for arbejdsskader – ansvarsvurderingen	23
3.1 Indledning, oversigt, samt forsøg på opsummering af særligt betydende momenter	23
3.2 Karakteristik af ansvaret og ansvarsgrundlaget	28
3.2.1 Den retlige karakteristik af ansvaret	28
3.2.2 Overordnet om ansvarsgrundlaget	30
3.2.3 Selvstændig eller ansat?	32
3.2.4 Privat karakter eller i arbejdsgiverens interesse? ..	35
3.3 Generelle momenter af betydning for ansvarsvur- deringen	38
3.3.1 Indledning	38
3.3.2 Generelle forskrifter	39
3.3.3 Specifikke forskrifter	41
3.3.4 Sædvaner	47
3.3.5 Aftaleretlige forhold	50
3.4 Andre forhold af betydning for ansvarsvurderingen	51
3.4.1 Indledning	51
3.4.2 Virksomhedens sikkerhedsniveau – tidligere ulykker eller klager	51
3.4.3 Tidspres – arbejdstid	55
3.4.4 Umulighed	55
3.4.5 Vildfarelser	56

4. Ansvarssubjektet	59
4.1 Indledning	59
4.2 Arbejdsgiveren som ansvarssubjekt	59
4.3 Udlejning og lån	62
4.3.1 Indledning	62
4.3.2 Skader på det udlejede/udlånte personale	62
4.3.3 Leje og lån af materiel	68
4.4 Flere ansvarssubjekter på arbejdspladsen	71
4.5 Flere arbejdsgivere	84
4.6 Arrangøransvar – teambuilding	85
4.7 Ændringer i ansvarssubjektets identitet	93
4.7.1 Indledning	93
4.7.2 Virksomhedsoverdragelse og -ophør	94
4.7.3 Skadevolders insolvens	96
4.8 Produktansvar	98
4.9 Arbejdsgiverens ansvar efter Danske Lovs 3-19-2	101
4.9.1 Indledning	101
4.9.2 Hvilke skadevoldende personer er omfattet af husbondansvaret?	103
4.9.3 Særligt om skader forvoldt af det udlejede/udlånte personale	104
4.9.4 Hvilke skadevoldende handlinger er omfattet af husbondansvaret?	106
5. Arbejdsstedets indretning	113
5.1 Indledning	113
5.2 Arbejdet udføres på arbejdsgiverens plads	114
5.2.1 Karakteristik af kravene	114
5.2.2 Gulve og adgangsveje	117
5.2.3 Glatte forhold	129
5.2.4 Arbejdsstedets ryddelighed	133
5.2.5 Pladsforhold	136
5.2.6 Særligt om »museskader« i relation til arbejdsste- dets indretning	138
5.3 Arbejdet udføres uden for arbejdsgiverens plads	139
6. Arbejdets planlægning og tilrettelæggelse	145
6.1 Indledning, særligt betydende momenter samt efterføl- gende ændringer	145
6.2 Det rette personale	147

6.3	Den rette fremgangsmåde	151
6.4	De rette arbejdsredskaber	166
7.	Instruktions- og tilsynsforpligtelsen	173
7.1	Indledning	173
7.2	Karakteristik af instruktions- og tilsynsforpligtelsen . . .	175
7.3	Hvem skal give instruktion og føre tilsyn?	176
7.3.1	Indledning.	176
7.3.2	Arbejdsgiverens instruktion/tilsyn og »sidemandsoplæring«	177
7.4	Kvalitets- og formkrav til instruktionen og tilsynet	180
7.5	Hvornår skal instruktionen og tilsynet finde sted?	182
7.6	Forhold, der påvirker instruktions- og tilsynsforpligtelsen.	183
7.6.1	Indledning.	183
7.6.2	Ufarlige, ukomplicerede eller rutineprægede arbejdsopgaver	184
7.6.3	Den ansattes individuelle forudsætninger	187
7.6.4	Særlige arbejdsforhold	191
7.6.5	Farligt arbejde	200
7.6.6	Alenearbejde	204
7.6.7	Usædvanlige fremgangsmåder og uopfordrede handling	208
8.	Maskiner og tekniske hjælpemidler	213
8.1	Indledning	213
8.2	Uforsvarlige eller fejlbehæftede maskiner og tekniske hjælpemidler	214
8.3	Materialenes svigt	225
9.	Typetilfælde	231
9.1	Værnemidler	231
9.2	Stilladser	237
9.3	Stiger	246
9.4	Løfteopgaver	262
9.4.1	Indledning.	262
9.4.2	Årsagsforbindelse/almindeligt forekommende problemer	264
9.4.3	Akut/længerevarende opslidning	266

9.4.4	Hjælpe midler eller alternativ fremgangsmåde. . .	270
9.4.5	Snævre adgangsforhold	274
9.4.6	Særligt udsatte grupper – plejepersonale og lignende	275
9.4.7	Kort sammenfatning	279
10.	Ansvar for det psykiske arbejdsmiljø	281
10.1	Definition, emneafgrænsning og sammenfatning	281
10.2	Det psykiske arbejdsmiljø – den retlige regulering	285
10.2.1	Arbejdsmiljøloven og bekendtgørelse om arbejdets udførelse.	285
10.2.2	Arbejdspladsvurderinger (APV)	286
10.2.3	Arbejdsskadesikringsloven – kort om anerkendelse af psykiske skader	289
10.3	Den foreliggende retspraksis om arbejdsgiveres ansvar for psykiske skader – med kommentarer.	294
10.3.1	Indledning og oversigt	294
10.3.2	Forbigående psykisk skade – uden alvorlig begivenhed.	295
10.3.3	Alvorlige begivenheder/oplevelser.	297
10.3.4	Stress, for stor mængde arbejde mv.	304
10.4	Mobning, chikane og sexchikane	318
10.4.1	Indledning	318
10.4.2	Mobning, chikane og sexchikane – det overordnede ansættelsesretlige godtgørelsessystem og erstatningsretten	319
10.4.3	Sexchikane i erstatningsretlig sammenhæng.	329
10.4.4	Mobning og chikane i erstatningsretlig sammenhæng.	337
11.	Øvrige erstatningsbetingelser	353
11.1	Indledning	353
11.2	Årsagsforbindelse.	353
11.2.1	indledning, konkurrerende eller samvirkende årsagsfaktorer, medicinsk og juridisk årsagsforbindelse samt bevisbyrde	353
11.2.2	Mere om konkurrerende, samvirkende eller forudbestående forhold	360
11.2.3	Vurdering af sygdomsforløb – årsagsforbindelse	377

11.2.4	Løft af bevisbyrden under henvisning til »sagens øvrige omstændigheder«	381
11.3	Adækvangs.	384
12.	Skadelidtes forhold.	389
12.1	Oversigt	389
12.2	Skadelidtes medvirken og egen skyld	389
12.2.1	Indledning om medvirken, egen skyld, accept af risiko, oversigt og sammenfatning	389
12.2.2	Kvalificeret eller relevant egen skyld	393
12.2.3	Grovheden af skadevolders adfærd	394
12.2.4	Den ansattes overtrædelse af sikkerhedsforskrif- ter, sædvaner mv.	394
12.2.5	Den ansattes instruktionsstridige adfærd	395
12.2.6	Erfarne og rutinerede medarbejders egen skyld.	400
12.2.7	Uopfordrede handlinger og alternative fremgangsmåder	402
12.2.8	Øvrige forhold	404
12.3	Skadelidtes ansættelsesretlige status	407
12.3.1	Indledning	407
12.3.2	Sikkerhedsrepræsentanter	407
12.3.3	Arbejdsledere.	410
13.	Forældelse, passivitet og udstykning	415
13.1	Indledning	415
13.2	Forældelse	415
13.2.1	Indledning – baggrund og regelgrundlag	415
13.2.2	Forældelsens begyndelsestidspunkt	417
13.2.3	Suspension af den løbende forældelse.	420
13.2.4	Forældelse – de enkelte krav	425
13.2.5	Afbrydelse af den løbende forældelse over for skadevolder	429
13.2.6	Afbrydelse af den løbende forældelse overfor tredjemand.	432
13.3	Passivitet.	433
13.4	Udstykning.	440
13.4.1	Indledning og karakteristik.	440
13.4.2	Virkningen af de processuelle udstyknings- regler	443

13.4.3	Genoptagelse erstatningsansvarslovens § 11 – Betaling erstatningsansvarslovens § 16 – udstykning	444
14.	Bevis	447
14.1	Indledning	447
14.2	Momenter af betydning for bevisvurderingen	447
14.3	Bevislættelse og omvendt bevisbyrde – i forhold til culpa	453
14.4	Arbejdstilsynets rolle	455
14.4.1	Indledning	455
14.4.2	Udstedte påbud og Arbejdstilsynets besøg	456
14.4.3	Arbejdstilsynets udtalelser mv.	458
14.4.4	Arbejdstilsynet og retssagsbehandling	459
15.	Lovvalg og værneting	461
15.1	Indledning	461
15.2	Lovvalg	461
15.3	Værneting	465
16.	Strafansvar	467
16.1	Indledning	467
16.2	Ansvarssubjektet – hvem kan straffes?	469
16.2.1	Indledning	469
16.2.2	Arbejdsgiveren – fysisk og juridisk person	470
16.2.3	Ledere, arbejdsledere og almindeligt personale – som ansvarssubjekt	474
16.3	Tilregnelsen	476
16.3.1	Indledning	476
16.3.2	Det objektive strafansvar – arbejdsmiljølovens § 83	476
16.3.3	Det objektive hæftelsesansvar for juridiske personer	482
16.3.4	Det subjektive ansvar – uagtsomhed/forsæt – arbejdsmiljølovens § 82	486
16.4	Forløbet i en arbejdsmiljøstraffesag	490
16.4.1	Arbejdstilsynets rolle	490
16.4.2	Forløbet fra uheldet/politianmeldelse	491

16.5	Bødeniveauet	498
16.5.1	Formelle overtrædelser for arbejdsgivere	498
16.5.2	Materielle overtrædelser for arbejdsgivere ...	498
16.6	Forholdet mellem straf og erstatning	502
	Forkortelsesliste	507
	Litteraturliste	509
	Domsregister	515
	Stikordsregister	529